

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМ. Г. СКОВОРОДИ

*45-річчю кафедри філософії
ДонНУ присвячується*

ФІЛОСОФСЬКІ ВИМПРИ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Том 2

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

14-16 квітня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМ. Г. СКОВОРОДИ

С. 83

**Філософські виміри сучасної соціальної
реальності**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

м. Донецьк, 14-16 квітня 2011 року

Том II

Донецьк 2011

УДК 1:316.3
ББК Ю.в05
Ф561

Друкється за рішенням оргкомітету Міжнародної наукової конференції від 5 квітня 2011 року.

Редакційна колегія:

Андрєєва Т.О., д.філос.наук, проф. (голова редколегії);
Смельянова Н.М., д. філос. наук, проф;
Додонов Р.О., д.філос.наук, проф.
Дрожжина С.В., д.філос.наук, проф.
Попов В.Ю., к.філос.наук, доц.

Науковий редактор Андрєєва Т.О., д. філос. наук, проф.

Ф561 Філософські виміри сучасної соціальної реальності // Матеріали міжнародної наукової конференції. – Т. II. – Донецьк, 2011. – 249 с.

ISBN 978-966-639-473-9

До збірника включені матеріали міжнародної наукової конференції «Філософські виміри сучасної соціальної реальності». Тези учасників конференції присвячені актуальним філософським проблемам досліджень трансформаційних процесів в українському соціумі, епістемічним вимірам суспільної реальності, соціальної та культурної ідентичності, раціональності та ірраціональності сучасного соціуму, філософії комунікації в епоху глобалізації, гендерним проблемам суспільства та проблемам викладання філософії та соціальних дисциплін в країнах пострадянського простору. Означені проблеми розглядаються та експікуються як в науково-методичному та об'єктивно-соціальному, так і в дискусійному ключі.

Для провідних науковців викладачів, аспірантів, студентів та всіх тих, хто цікавиться філософськими проблемами сучасного соціуму.

В збірник включені матеріали міжнародної наукової конференції «Філософские измерения современной социальной реальности». Тезисы участников конференции посвящены актуальным философским проблемам исследования трансформационных процессов в украинском социуме, эпистемическим измерениям современного общества, социальной и культурной идентичности, рациональности и иррациональности современного социума, философии коммуникации в эпоху глобализации, гендерным проблемам общества и проблемам преподавания философии и социальных дисциплин в странах постсоветского пространства. Указанные проблемы рассматриваются и эксплицируются как в научно-методическом и объективно-социальном, так и в дискуссионном ключе.

Для ведущих научных работников, преподавателей, аспирантов, студентов и всех тех, кто интересуется философскими проблемами современного социума

ISBN 978-966-639-473-9

УДК 1:316.3

ББК Ю.в05

© ДонНУ, 2011

ЗМІСТ

Розділ 4

Раціональність та ірраціональність сучасного соціуму

<i>Алексейчук И. С. (Донецк)</i> О Роли системы понятий рационального познания в философии образования.....	10
<i>Белицкий А. А. (Донецк)</i> Роль и перспективы мистицизма в современном мире и Украине.....	12
<i>Брысина Т. Н. (Ульяновск)</i> Метаморфозы знания в картине социума.....	14
<i>Вахрамеева А. В. (Донецк)</i> Культ деметры в Религиозных представлениях населения беспорского парства	16
<i>Всдров О. І. (Київ)</i> Приріст свободи та раціональності як регулятивний ідеал соціально- наукового пізнання.....	19
<i>Vlasenko K. O. (Donetsk)</i> Religion and capital punishment.....	21
<i>Волошин Ю. В. (Донецк)</i> Генри и Уильям Джейме (два измерения «внутренней» реальности).....	23
<i>Гаврилюк С. М. (Донецк)</i> К вопросу взаимосвязи мировоззрения греков и погребального обряда (на примере некрополей боспора).....	24
<i>Гаврилюк Т. В. (Київ)</i> Православна антропологія в реаліях ХХІ століття.....	26
<i>Гаюк Н. Я. (Львов)</i> Сакральное и профанное в культуре хх в.: феноменологический дискурс.....	28
<i>Гильмутдинова Н. А. (Ульяновск)</i> Идеология как ценностно-нормативное измерение социальной реальности.....	30
<i>Дмитрова И. И. (Москва)</i> «Закрытая тема» в социальных науках.....	33
<i>Додонов Р. О. (Донецк)</i> Раціональність: між номіналізмом розуму і реалізмом мудрості.....	35
<i>Додонova В. І. (Донецк)</i> До питання про сутнісні ознаки раціональності.....	37
<i>Дорошенко О. О. (Одеса)</i> Відродження релігії як ірраціональна тенденція в українському соціумі.....	39
<i>Еременко Ю. В. (Луганск)</i> Метаморфозы безобразного в эстетическом сознании новейшего времени.....	40
<i>Ешина В. В., Отина А. Е. (Донецк)</i> Семiotика гламура.....	42
<i>Кириленко Г. Г. (Москва)</i> Вещь как противоречивое единство рационального и иррационального.....	44
<i>Климань С. В. (Донецк)</i> О фотографировании биоэнергетических излучений в философских «записях» Б. Н. Абрамова.....	46

<i>Кушерець Т. В. (Київ)</i>	
Пост-Подівний суб'єкт А. Бадью: пошук нової раціональності в історії.....	48
<i>Мальцева О. В. (Маріуполь)</i>	
Головні ознаки та особливості постсучасної трікетеріади	50
<i>Мер'етова У. В. (Донецьк)</i>	
Church symbolism of the blessed virgin maria.....	52
<i>Молодцов Б. П. (Луганськ)</i>	
О выражении истины в превращённых формах сознания	54
<i>Остапчук М. Б. (Івано-Франківськ)</i>	
Етико-соціальний вимір сучасних екологічних проблем	56
<i>Патерікіна В. В. (Алчевськ)</i>	
Десакралізація поняття смерті в умовах постмодерну.....	58
<i>Пирогова М. В. (Донецьк)</i>	
Иррациональное измерение творчества Умберто Эко и абсурдность современного социума	60
<i>Ревяков И. С. (Донецьк)</i>	
Игра как составляющее социокультурного пространства	62
<i>Родигін К. М. (Донецьк)</i>	
«Містична ніч» Середньовіччя в контексті сучасної західної культури	64
<i>Сатохіна Н. П. (Харьков)</i>	
Правовая реальность в герменевтическом измерении.....	66
<i>Сергеева Н. В. (Донецьк)</i>	
Иррациональные положения философии А. Камю и современная действительность.....	69
<i>Смирнова Н. Ф. (Донецьк)</i>	
Рациональное и иррациональное в организации и функционировании национальных общественных систем.....	72
<i>Спавік Ю. Д. (Донецьк)</i>	
Страх в аспекті раціональності та ірраціональності сучасного соціуму.....	73
<i>Федоровська О. Б. (Київ)</i>	
Влада та соціум у роботі Джона Ролза «Теорія справедливості».....	75
<i>Чекер Н. В., Титаренко С. А. (Луганськ)</i>	
Концептуальное осмысление темы творчества в философии Николая Бердяева	76
<i>Черенков М. Н. (Київ)</i>	
Религиозность сего дня: апофеоз неопределенности.....	78
<i>Чорноморденко Д. І. (Київ)</i>	
Екологічна раціональність як вимір сучасної соціальної реальності.....	80
<i>Чорноморденко І. В. (Київ)</i>	
Позанаукова та наукова раціональність як предмет філософування.....	83

Розділ 5

Філософія комунікації в епоху глобалізації

<i>Астапова-Вязьміна О. І. (Черкаси)</i>	
Теорія значення Д. Локка в контексті філософських основ логічної семантики.....	85

Багров Г. Г., Уршина В. А. (Симферополь) Новые информационные технологии и постмодернизм как проблема коммуникативной реальности.....	87
Білько Д. В. (Донецьк) Апарат, диспозитив, суб'єктивация.....	89
Борщ Е. П. (Донецьк) Имидж Украины как социально-политическая и экономическая ценность.....	91
Васильева Л. А., Проценко А. Ф. (Харьков) Коммуникативные модели феномена рекламы как ценностные компоненты современного информационного поля.....	93
Гарасим А. А. (Донецьк) Украина в информационном противостоянии.....	96
Гладковська О. О. (Донецьк) «Мережева» ідентичність та розвиток молодшої особистості в умовах віртуальної соціальної реальності.....	98
Голоцкая Н. В. (Москва) Масмедиа как мейнстрим современного процесса коммуникации.....	100
Дмитренко М. И., (Черкаси) Роль моральних переконань у самоідентифікації особистості.....	101
Дроляко Л. Г. (Київ) Семантичний та соціокультурний аналіз дискурсу.....	104
Дугина Е. В. (Донецьк) Сетевая этика в современном обществе.....	106
Запорожченко П. Ю. (Донецьк) Философия современного олимпизма как основа гуманизма спортивной практики.....	108
Иванова О. Э. (Челябинск) Особенности коммуникационного континуума в информационном обществе.....	110
Колійко М. В. (Донецьк) Особенности дискурсивной коммуникации.....	112
Коновалов А. Г. (Донецьк) Средства массовых коммуникаций в цивилизационных основаниях развития человечества.....	114
Копонова О. В. (Горлівка) Діалог як вирішення проблеми самотності.....	116
Куцепал С. В. (Полтава) Роль комунікації у створенні нових соціальних міфів.....	118
Леонтьев А. Н. (Волгоград) Битократия или власть в медиaprостранстве.....	120
Макаренко Н. Г. (Київ) Криза ідентичності як умова сучасних війн і конфліктів в епоху глобальної цивілізаційної трансформації.....	122
Моїссєва Ф. А. (Донецьк) Зв'язність як показник успішності комунікації.....	124
Оленіна О. Ю., Мельник Е. А. (Харків) Ритуал як елемент в системі організаційної культури.....	126
Остапук І. Б. (Київ) Сакральний символізм у функціонально-комунікативному аспекті.....	128

<i>Perekhoda M. (Donetsk)</i>	Islam and animals	130
<i>Прокофьев А. В. (Москва)</i>	Справедливость и изменение климата.....	131
<i>Широка С. І., Проценко О. О. (Харків)</i>	Інтернет: формування стандартів текстової комунікації	134
<i>Ржевська Н. Ф. (Київ)</i>	Інформаційні й телекомунікаційні технології в становленні інформаційного суспільства: реальність і прогнози.....	136
<i>Рожкова Ю. А. (Краматорск)</i>	Свобода особистості як вирішальний фактор формування громадянського суспільства.....	138
<i>Рыженко И. В. (Донецк)</i>	Проблема функционирования языка в интернете	140
<i>Сабидуха В. О. (Луганськ)</i>	Філософія єдності як відгук на історичні виклики сучасної соціальної реальності	142
<i>Сабидуха О. В. (Луганськ)</i>	Соціально-орієнтована форма діяльності як основа соціальної толерантності.....	144
<i>Скворцов А. А. (Москва)</i>	Этическое регулирование в интернете: основные модели	146
<i>Смирчевский Э. Ф. (Донецк)</i>	Проблема компьютерной зависимости у детей.....	148
<i>Соляник О. Ю. (Донецк)</i>	Молодежный досуг в формировании социально активной личности.....	149
<i>Суходуб Т. Д. (Киев)</i>	Социальное мышление: мифо-, идео-, диа-логическое.....	151
<i>Фицук Ю. С. (Донецк)</i>	Влияние стереотипов восприятия своих и чужих на формирование доверия.....	152
<i>Фльорко Л. Я. (Львів)</i>	Підміна екзистенційної комунікації інструменталістськими взаєминами у сучасному світі (за К. Ясперсом).....	155
<i>Фоменко А. М. (Київ)</i>	Гуманізм філософії комунікації доби постмодерну.....	157
<i>Хримли И. А. (Киев)</i>	Мораль и право в коммуникативных процессах в эпоху глобализации.....	160
<i>Ягодзинский С. М. (Київ)</i>	Толерантність як пріоритет глобалізації	162

Розділ 6

Гендерні проблеми українського суспільства та формування паритетної демократії в Україні

<i>Александровская В. Н. (Донецк)</i>	Современные гендерные отношения: проблемы супружеской дезадаптации.....	165
<i>Бородінов В. Д. (Донецк)</i>	Роль гендерних стереотипів у процесі соціалізації сучасної людини.....	167

<i>Губар О. М. (Макіївка)</i> Гендерні стереотипи: соціологічний аспект вивчення.....	169
<i>Гуляєва О. А. (Донецьк)</i> О предназначении женщины в контексте православной философии.....	171
<i>Карпенко К. І. (Харків)</i> Протиріччя онтологічного визначення паритетної демократії.....	174
<i>Каюта О. А., Попова Е. В. (Макіївка)</i> Фитнес-культура в современном украинском обществе	176
<i>Кобзева О. А. (Донецьк)</i> Гендерна спрямованість освіти як одна з домінуючих проблем українського суспільства.....	178
<i>Подольська А. В. (Донецьк)</i> Гендерні ролі у контексті соціально-економічних змін сучасності.....	179
<i>Рочняк О. В. (Горлівка)</i> Гендерний аспект у текстах сучасної українськомовної реклами.....	181
<i>Смирнова О. (Донецьк)</i> Гендерные трансформации современной политики	183
<i>Стасенко С. О. (Донецьк)</i> Світоглядні цінності та життєві пріоритети у сучасному українському суспільстві.....	185
<i>Хребтова Е. В. (Симферополь)</i> Проблема гендерного равенства в сфере трудоустройства в эпоху социально-экономического кризиса.....	187
<i>Цуканова К. В. (Донецьк)</i> Гедонизм и эвдемонизм в современном обществе.....	189
<i>Шерстюк Н. В. (Полтава)</i> Методологічні інновації у контексті гендерних досліджень	192

Розділ 7

Проблеми викладання філософії та соціальних дисциплін в країнах пострадянського простору

<i>Белова Н. В. (Маріуполь)</i> Технологии и ценности образования.....	195
<i>Білецький В. В. (Донецьк)</i> Проблеми викладання філософських дисциплін у Донецькому національному університеті.....	197
<i>Бовт Д. А. (Донецьк)</i> Идентичность в учебном процессе	199
<i>Гальченко Г. И. (Харьков)</i> К вопросу о сложностях преподавания философии.....	201
<i>Ермакова А. В. (Москва)</i> Что мы преподаём студентам, когда преподаём философию?.....	203
<i>Карпенко І. В. (Харків)</i> Соціально-гуманітарна підготовка в просторі сучасної освіти	205
<i>Киселёва Ю. Н. (Донецьк)</i> Философское образование как ядро модели «метаобразования».....	208

<i>Клевец Л. Н. (Донецк)</i> Конфликты в учебных заведениях: проблема психосоматических последствий у студентов.....	210
<i>Коновалов А. Г., Коновалова Н. В. (Донецк)</i> Гуманитарное образование Украины в цивилизационных изломах и противостоянии	212
<i>Куріто О. В. (Донецьк)</i> Методологічні виміри демократизації суспільства і розуміння аксіологічних орієнтирів сучасної філософії освіти: елементи та стратегія.....	219
<i>Литвиненко А. Н. (Донецк)</i> Идея взаимодействия культур в европейской системе образования.....	221
<i>Мирутенко Л. Г. (Чернівці)</i> Особливості викладання філософії студентам нефілософських спеціальностей.....	223
<i>Пороховская Т. И. (Москва)</i> Современные концепции этики бизнеса.....	225
<i>Рагозин Н. П. (Донецк)</i> Постмодернисты на «руинах университета».....	228
<i>Саввина О. В. (Москва)</i> Специфика этического регулирования в ведущих вузах мира и странах СНГ.....	233
<i>Сабьянский Е. В. (Донецк)</i> Эстетическое воспитание как клетка социального организма	235
<i>Сергиенко Л. Г. (Донецк)</i> Физическая культура как социокультурный феномен.....	236
<i>Скиртач В. М., Мартынов Р. С. (Слов'янськ)</i> Знання – сила?	239
<i>Смирнов Н. В. (Донецк)</i> Значение риторики в нашей жизни.....	241
<i>Урсина В. А., Багров Г. Г. (Сімферополь)</i> Формирование фундаментального познавательного потенциала личности в условиях современного образовательного процесса	243
<i>Чвириова О. Є. (Харків)</i> Проблеми сучасної вищої освіти у філософському аспекті.....	245
<i>Шелехов Е. А. (Донецк)</i> Роль меценатства в современном социуме.....	247

ПОЗАНАУКОВА ТА НАУКОВА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФУВАННЯ

Раціональність ось вже десятки років залишається у фокусі філософського аналізу, а різноманіття підходів і аспектів її розгляду постійно зростає. Особливої уваги зазначена проблема набуває у період розбудови на теренах нашої держави нового, так званого «інформаційного» або «знаннєвого» суспільства.

І хоч «погляди раціоналістів і сенсуалістів збігалися у визначенні розуму як рушійної сили історії людства» [1, с. 421], та все ж усвідомлюються не лише «розбіжності» між ними, але домінування одних над іншими впродовж історії філософування.

З іншого боку усвідомлюється і конфлікт між різними типами раціональності. Як приклад – актуальним залишається розгляд суперечності між науковим та соціальним типами раціональності. Підставою цього є пов'язування наукової раціональності з продукуванням глобальних ризиків, які гостро переживає сучасна цивілізація.

Наукова раціональність сьогодні багатьма мислителями розглядається як один з факторів спричинення проблеми виживання людства з огляду на розвиток науки й техніки. Критика наукової раціональності загострюється в умовах антропологічної кризи, в аспекті якої особливо гостро постає питання збереження людської особистості. В цьому аспекті наукова раціональність розглядається як така, що виступає однією з сучасних технологій панування та репресивної дії на особистість.

Вирішення вищезазначених проблем є першочерговим завданням в перспективі майбутнього розвитку людської цивілізації.

Проте, тут не йдеться про відмову від наукової раціональності чи раціональності взагалі як активної форми відношення свідомої людини до дійсності. Ми вважаємо, що заперечення раціональності є руйнуванням фундаменту функціонування системи, упорядкованої за допомогою розуму, його контролю над відтворенням елементів, які без свідомого, осмисленого діяння людини не відтворюються.

Але, аналізуючи раціональність, ми маємо на меті віднайти «позитивні фактори розуму» (термін В. Гьосле), котрі змогли б змінити ситуацію, що склалася.

Позаяк історично справедливим є визнання (ще з часів Р. Декарта) того, що звернення до розуму як єдиного джерела знання не відповідає істині, то в зв'язку з цим пропонуємо до обговорення проблему існування соціально значимого знання за межами науки [4], тобто позанаукового знання та його культуротворчих функцій [5].

Все очевиднішим стає те, що наукове пізнання не варто вважати єдино можливим шляхом набуття людством життєво важливої і необхідної для

себе інформації. Відбувається поворот до ненаукових знань, які свого часу відкидало і таврувало європейське Просвітництво.

Не ставлячи під сумнів важливість і потрібність для людства наукових знань і ту величезну роль, яку наука відігравала і відіграє в сучасному суспільстві загалом, проте необхідно також звернути увагу на такі типи знань, які здобуті не засобами науки, мають інший характер і які, з цієї причини, існують поза її межами.

Аналіз світового історико-культурного процесу свідчить, що міфологічний, філософський, релігійний, мистецький шляхи пізнання (а не науковий) впродовж тривалого часу були домінуючими в культурному поступі людства, задовольняли інформаційно-практичні та духовні потреби суспільства. Тоді як власне наука з'являється тільки на початку сімнадцятого сторіччя і тільки з середини двадцятого сторіччя стає провідною її роль у суспільному розвитку. Однак і в наш час позанаукові шляхи здобуття знань не втратили свого значення, бо вони відображають і виражають низку сфер буття людини і світу (індивідуальний досвід [3], побутову сферу, укорінені етнічні та інші традиції, сакральне, інтимне, трансцендентне тощо), які в силу специфіки науки (її абстракції, експериментальних методів, раціонально-системних побудов тощо) не охоплюються нею, або просто в сучасному вигляді є недоступними для неї.

Якщо порівняти зазначені властивості сучасного наукового знання з властивостями позанаукових знань, то виявиться, що у них є багато спільного: одні і другі – нелінійні, для обох них властивим є «можливість чого завгодно», їхні об'єкти мають усі прикмети віртуальності, символічності. Скажімо, і міф, і мистецтво, і релігія тощо мають справу з символічними, не просторово і часово існуючими об'єктами, а віртуальними об'єктами. В їх змістові – «все можливе» тощо. Можна вести мову і про інші паралелі та інші пункти дотику.

Що ж до культуротворчих функцій позанаукового знання, то воно за сьогодення виконує їх не прямолінійно, а шляхом досить складних трансформацій та багаторазового кодування і розкодування позанаукових знань. Можна погодитися з І. Т. Касавіним, що, скажімо, таке позанаукове знання, як міф (і до нього близькі інші), в силу свого змісту та способів функціонування і мови останнього, може розв'язувати будь-які задачі, але в межах свого поля, тобто властивих для нього правил [2, с. 253].

ЛІТЕРАТУРА

1. Булатов М. О. Філософський словник / М. О. Булатов. – К.: Стилос, 2009. – 421 с.
2. Касавин І. Т. Типологія чтення. (К типології текстів и текстових епох) // Філософія науки / І. Т. Касавин. – М., 2006. – 253 с.
3. Мінаков М. А. Історія поняття досвіду: монографія / М. А. Мінаков. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2007. – 380 с.
4. Чорноморденко І. В. Проблема існування знання за межами науки: монографія / І. В. Чорноморденко. – К.: КНУБА, 2005. – 306 с.
5. Чорноморденко І. В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: монографія / І. В. Чорноморденко. – К.: КНУБА, 2010. – 360 с.